

Список використаних джерел:

1. Веб-портал Верховна Рада України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua>.
2. Коросед С.О. Врегулювання спору як самостійне завдання цивільного судочинства за проектом нової редакції ЦПК України: вплив інституту врегулювання спору за участю судді на ефективність цивільного процесу. Судова апеляція. 2017. № 3(48). С. 79–88.
3. Можайкіна О. Правовий аналіз врегулювання спору за участю судді. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2018. № 2. С. 174–180.
4. Бутирська І. Врегулювання спору за участю судді: перспективи запровадження в господарський процес України. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 12. С. 79–83.
5. Цувіна Т.А. Впровадження інституту присудової медіації як перспективний напрямок реформування цивільного процесуального законодавства // Збірник наукових праць. Міжнар. наук.-практ конф. Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства. Київ. 7 липня 2017 р. С. 195–200.
6. Тиханський О. Місце інституту врегулювання цивільного спору за участю судді в систематичі примирних процедур. Naukovij visnik Nacional'noi akademii vnutrisnih sprav. 2018. № 2(107). С. 31–39.
7. Новели цивільного процесуального кодексу України. Матер. кругл. столу (Одеса, 26 березня 2018 р.) / За заг. ред. д. ю. н., проф. Н.Ю. Голубевої. Нац. ун-т «Одес. юрид.акад». Одеса. 2018. 112 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9460/Novelu%20Tsyvilnogo%20protseualnogo%20kodeksu%20Ykr%202018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
8. Кармаза О.О. Інститут медіації: основні концепції розвитку. Підприємство, господарство і право. 2017. № 2. С. 24–28.

УДК 347.4

КРИСА М.В.

**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН
ЗА ДОГОВОРОМ ПІДРЯДУ НА ГЕОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ НАДР
ЗА ДЕРЖАВНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ**

Стаття присвячена аналізу цивільно-правової відповідальності сторін за договором підляду на геологічне вивчення надр за державним замовленням, окреслено правову природу відповідальності сторін за цим договором підляду, виокремлено міри оперативного впливу на підлядника, розкрито сутність компенсації моральної шкоди в договорі підляду на геологічне вивчення надр за державним замовленням.

Ключові слова: *цивільно-правова відповідальність, умови договору, заходи оперативного впливу, моральна шкода, збитки, неустойка.*

Статья посвящена анализу гражданско-правовой ответственности сторон по договору подряда на геологическое изучение недр по государственному заказу, определена правовая природа ответственности сторон по договору подряда, выделены меры оперативного воздействия на подрядчика, раскрыта сущность компенсации морального вреда в договоре подряда на геологическое изучение недр по государственному заказу.

Ключевые слова: *гражданско-правовая ответственность, условия договора, меры оперативного воздействия, моральный вред, убытки, неустойка.*

The article is devoted to the analysis of civil liability of the parties under the contract for the geological study of subsoil under the state order, outlines the legal nature of the responsibility of the parties under the contract, specifies the extent of operational influence on the contractor, discloses the essence of compensation for moral damage in the contract of contract for the geological study of subsoil under the state order.

Key words: *civil liability, terms of contract, measures of operational influence, moral harm, losses, forfeit.*

Вступ. У доктрині приватного права питання цивільно-правової відповідальності неодноразово обґрунтовувалося в наукових працях. Цінність цивільного права полягає в тому, що воно у своїх нормах містить широкий арсенал засобів впливу на поведінку фізичних та юридичних осіб через їхні інтереси і за допомогою інтересів. Сьогодні одним із таких засобів впливу на майнові інтереси осіб є застосування до правопорушника майнових санкцій, зокрема цивільно-правової відповідальності.

Варто зазначити, що в українській цивілістичній літературі питання цивільно-правової відповідальності ґрунтовно розроблялися в працях Г. Матвєєва [12], Я. Шевченко [19], І. Канзафарової [6], В. Примака [15], І. Безклубого [2] та інших. Проте в науковій літературі, зокрема в цивільному праві, питання цивільної відповідальності за договором підяду на геологічне вивчення надр за державним замовленням недостатньо вивчене.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити проблему цивільної відповідальності за договором підяду на геологічне вивчення надр за державним замовленням.

Результати дослідження. Зважаючи на те, що питанню поняття та змісту цивільно-правової відповідальності приділено достатньо уваги у вітчизняній юридичній науці, ми під час аналізу цивільно-правової відповідальності за договором підяду на геологічне вивчення надр за державним замовленням виходитимемо з розуміння, запропонованого Р. Майдаником, що цивільно-правова відповідальність – це застосування до правопорушника в разі здійснення протиправних дій або бездіяльності передбачених договором чи законом заходів державного примусу у вигляді додаткових цивільно-правових обов'язків майнового характеру (санкцій). Отже, ми розуміємо цивільно-правову відповідальність як передбачений правовими нормами чи договірними положеннями обов'язок правопорушника зазнати певних несприятливих для нього наслідків.

Як слушно зазначає В. Гуцуляк, цивільно-правова відповідальність сторін за невиконання чи неналежне виконання умов договору підяду на проведення пошукових робіт має майновий характер, що проявляється в застосуванні до порушника додаткових майнових обтяжень, розмір яких, за загальним правилом, повинен відповідати розміру понесених кредитором збитків [4, с. 200]. Тобто договірна відповідальність, на думку І. Пучковської, проявляється в присудженні до порушення обов'язку додаткового обов'язку в такого порушника, за яким він позбавляється майнового блага, водночас не отримує взамін іншої компенсації [16, с. 214].

Одним із найбільш поширених на практиці порушень підрядних договорів загалом і договору з геологічного вивчення надр за державним замовленням зокрема є несвоєчасне виконання підрядником (прострочення виконання) обов'язків щодо виконання прийнятих на себе робіт та передачі їхніх результатів замовникові. Як зазначає М. Пленюк, серед загальних положень про договори підяду немає норм про відповідальність підрядника за несвоєчасне виконання його основного обов'язку – виконання роботи в обумовлений (розумний) строк і передачу результату цієї роботи замовникові [14, с. 96]. Однак щоб стягнути з підрядника завдані замовникові збитки у зв'язку із простроченням виконання ним обов'язку, замовник має довести їх наявність і розмір. Відповідно до п. п. 2–4 ст. 623 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України, розмір збитків, завданих порушенням зобов'язання, доводить кредитор. Збитки визначаються з урахуванням ринкових цін, наявних на день добровільного задоволення боржником вимоги кредитора в місці, де зобов'язання має бути виконане, а якщо вимога не була задоволена добровільно, то в день пред'явлення позову, якщо інше не встановлено договором або законом. Суд може задовольнити вимогу про відшкодування збитків, беручи до уваги ринкові ціни, що були на день ухвалення рішення. Під час визначення неoderжаних доходів (упущеної вигоди) враховуються заходи, вжиті кредитором щодо їх одержання.

Згідно зі ст. 612 ЦК України, боржник вважається таким, що прострочив, якщо він не приступив до виконання зобов'язання або не виконав його в строк, встановлений договором або законом. Прострочення боржника не настає, якщо зобов'язання не може бути виконане внаслідок

прострочення кредитора. Відповідно до ст. 613 ЦК України, кредитор вважається таким, що прострочив, у таких випадках: якщо він відмовився прийняти належне виконання, запропоноване боржником; якщо він не вчинив дій, що встановлені договором та актами цивільного законодавства, або дій, що випливають із суті зобов'язання або звичаїв ділового обороту, до вчинення яких боржник позбавлений можливості виконати свій обов'язок; у разі затримання передачі боржником належно виконаного кредитором через відмову останнього повернути боржникові борговий документ або видати розписку, відповідно до вимог ст. 545 ЦК України.

У договорі підряду з геологічного вивчення надр за державним замовленням порушення договору підрядником може полягати в невиконанні чи неналежному виконанні ним зобов'язань, що закріплені в договорі, нормативно-правових актах, технічних нормах, завданнях тощо. У свою чергу, порушення замовника полягатиме в такому: а) у неприйнятті виконаного результату роботи; б) у несплаті підрядникові встановленої ціни; в) у розголошенні відомостей, що містять таємницю, без згоди підрядника; г) у ненаданні передбачених договором чи законом послуг підрядникові й ін. З наведеного вбачаємо, що неналежне виконання умов договору підряду з геологічного вивчення надр за державним замовленням може проявлятися в бездіяльності сторін, а також у вчиненні тих дій, які за умовами договору вони не повинні були вчиняти.

Отже, з наведеного вище доходимо висновку, що невиконання чи неналежне виконання сторонами умов договору підряду з геологічного вивчення надр за державним замовленням варто розуміти як порушення умов договору підряду на геологічне вивчення надр за державним замовленням, яке призводить до цивільно-правової відповідальності.

Відповідно до ст. 852 ЦК України, якщо підрядник відступив від умов договору підряду, що погіршило роботу, або допустив інші недоліки в роботі, замовник має право за своїм вибором вимагати безоплатного виправлення цих недоліків у розумний строк або виправити їх власним коштом із правом на відшкодування своїх витрат на виправлення недоліків чи відповідного зменшення плати за роботу, якщо інше не встановлено договором. За наявності в роботі істотних відступів від умов договору підряду з геологічного вивчення надр або інших недоліків замовник має право вимагати розірвання договору та відшкодування збитків. З наведеного можемо зрозуміти, що йдеться лише про порушення підрядником умов договору щодо якісного виконання роботи і можливу вимогу з боку замовника про безоплатне виправлення недоліків роботи в розумний строк.

Під час дослідження договору підряду на проведення пошукових робіт за цивільним законодавством України В. Гуцуляк виділив 12 видів порушень умов договору, зокрема: 1) правопорушення, пов'язані з непереданням замовником підряднику технічного завдання та (або) інших вихідних даних (ч. 1 ст. 888 ЦК України); 2) правопорушення, пов'язані з недодержанням вимог, що містяться в завданні й інших вихідних даних, для проведення пошукових робіт (ч. 2 ст. 888 ЦК України); 3) правопорушення, пов'язані з непогодженням результатів пошукових робіт із замовником, а в разі необхідності – з уповноваженими органами державної влади й органами місцевого самоврядування (п. 2 ч. 1 ст. 890 ЦК України); 4) правопорушення, пов'язані з непереданням чи (або) простроченням передавання замовникові результатів пошукових робіт (п. 3 ч. 1 ст. 890 ЦК України); 5) правопорушення, пов'язані з переданням без згоди замовника результатів пошукових робіт іншим особам (п. 4 ч. 1 ст. 890 ЦК України); 6) правопорушення, пов'язані з неповідомленням замовника про наявність в інших осіб права перешкодити або обмежити виконання подальших (проектних, будівельних тощо) робіт на основі переданих за договором результатів пошукових робіт (п. 5 ч. 1 ст. 890 ЦК України); 7) правопорушення, пов'язані з ухиленням підрядника від участі в справі за позовом, пред'явленим до замовника іншою особою у зв'язку з недоліками результатів пошукових робіт (п. 6 ч. 1 ст. 889 ЦК України); 8) правопорушення, пов'язані з ухиленням замовника від оплати виконаних підрядником робіт після передавання їхнього результату або ж відшкодування підрядникові додаткових витрат, пов'язаних зі зміною вихідних даних для проведення пошукових робіт внаслідок обставин, що не залежать від підрядника (п. 1 ч. 1 ст. 889, п. 5 ч. 1 ст. 889 ЦК України); 9) правопорушення, пов'язані з використанням результатів пошукових робіт для цілей, не передбачених договором (п. 2 ч. 1 ст. 889 ЦК України); 10) правопорушення, пов'язані з переданням результатів пошукових робіт іншим особам або ж розголошенням даних, що містяться в них, без згоди підрядника (п. 2 ч. 1 ст. 889 ЦК України); 11) правопорушення, пов'язані з ненаданням послуг підрядникові у виконанні пошукових робіт в обсязі та на умовах, встановлених договором (п. 3 ч. 1 ст. 889 ЦК України); 12) правопорушення, пов'язані з ухиленням замовника від сприяння підрядникові під час погодження результатів пошукових робіт з уповноваженими органами державної влади й органами місцевого самоврядування (п. 4 ч. 1 ст. 889 ЦК України) [16, с. 218].

На нашу думку, наведені умови у своєму загальному розумінні можуть збігатися і з умовами цивільно-правової відповідальності договору підяду з геологічного вивчення надр за державним замовленням.

Додатково варто мати на увазі, що в разі порушення зобов'язання настають правові наслідки, встановлені договором чи законом. Інакше кажучи, це форми цивільно-правової, зокрема договірної, відповідальності, тобто форми вираження негативних наслідків у майновій сфері порушника, які є наслідком вчиненого ним правопорушення.

Відповідно до ст. 611 ЦК України, правові наслідки порушення зобов'язання такі: а) припинення зобов'язання внаслідок односторонньої відмови від нього; б) розірвання договору; в) зміна умов зобов'язання; г) сплата неустойки; ґ) відшкодування збитків чи моральної шкоди. Наведений перелік не є вичерпним. До зазначених правових наслідків належить також виконання зобов'язання коштом боржника, примусове виконання боржником обов'язку передати річ, визначену індивідуальними ознаками. На нашу думку, не всі із зазначених наслідків порушення зобов'язання пов'язані з покладенням на особу нових додаткових обов'язків як заходу цивільно-правової відповідальності. Слушною є думка щодо цього М. Сібільова, що мірами цивільно-правової відповідальності є лише такі правові наслідки порушення зобов'язання, як відшкодування збитків та моральної шкоди і сплата неустойки, оскільки за загальним правилом, викладеним у ст. 622 ЦК України, боржник, який сплатив неустойку і відшкодував збитки, завдані порушенням зобов'язання, не звільняється від обов'язку виконання зобов'язання в натурі. Усі інші правові наслідки порушення зобов'язання є заходами захисту цивільних прав [18, с. 424].

Невиконання або неналежне виконання державного контракту у сфері підрядних робіт із геологічного вивчення надр може набувати різноманітних форм. Серед таких розрізняють заходи оперативного впливу, які виконуються за державними підрядними договорами. На думку В. Луця, заходи оперативного впливу не відновлюють початкового майнового стану потерпілої сторони, а спрямовані на запобігання конкретним порушенням у майбутньому, виконують забезпечувальну функцію, мають запобіжний характер і можуть застосовуватися оперативним порядком односторонньо уповноваженою стороною без звернення до юрисдикційного органу [10, с. 67]. В. Грибанов зазначив, що разом із цивільно-правовою відповідальністю цивільному праву властиві й інші форми та способи впливу на поведінку людей, зокрема заходи оперативного впливу, державно-примусові заходи превентивного і регулятивного характеру, які не можуть ототожнюватися з юридичною відповідальністю, оскільки не відповідають ознакам відповідальності [3, с. 38–39].

Саме тому під час розгляду таких заходів цивільно-правової відповідальності за невиконання чи неналежне виконання державних контрактів у сфері підрядних робіт із геологічного вивчення надр, як відшкодування збитків та сплата неустойки, не можемо не звернути увагу на заходи оперативного впливу, якими наділені сторони досліджуваного договору. З огляду на вищезазначене, а також у результаті аналізу чинного законодавства України, можемо зауважити, що заходи оперативного впливу варто диференціювати на зумовлені: 1) прострочкою здійснення підрядних робіт підрядником; 2) недоліками під час виконання підрядних робіт підрядником; 3) прострочкою оплати робіт замовником; 4) ненаданням замовником матеріалу, устаткування тощо, якщо це передбачено договором тощо.

З вищенаведеного доходимо висновку, що замовник може бути наділений правом на такі заходи оперативного впливу на підрядника:

а) у разі прострочки на початку геологорозвідувальних робіт замовник має право: вимагати початку проведення таких робіт, якщо ж протягом додаткового часу підрядник не починає геологорозвідувальні роботи – відмовитися від договору;

б) прострочка завершення всіх проведених геологорозвідувальних робіт дає замовнику право: вимагати завершення всіх робіт, встановивши додаткові строки (терміни) – відмовитися від договору або доручити виконання роботи іншій особі коштом підрядника;

в) у разі виявлення незначних недоліків у момент прийняття результату робіт замовник має право вимагати пропорційного зменшення ціни робіт;

г) у разі виявлення істотних відступів від умов договору з геологічного вивчення надр, які не можуть бути усунені чи не були усунені у встановлений строк, замовник має право відмовитися від договору;

ґ) у разі виявлення недоліків після прийняття робіт у межах гарантійного строку замовнику може бути надано право вимагати пропорційного зменшення ціни робіт;

д) у разі виявлення недоліків, за які підрядник не відповідає, замовник має право на їх усунення власним коштом.

У свою чергу, підрядник також має право на заходи оперативного впливу на замовника, зокрема, у разі несплати замовником за виконані роботи протягом 30 календарних днів після закінчення встановленого строку платежу підрядник має право припинити виконання робіт, але лише після повідомлення про це замовника. Підрядник має право на притримання результату робіт, а також устаткування, залишку невикористаного матеріалу й іншого майна замовника, яке є і підрядника, якщо замовник не сплатив встановленої ціни роботи або іншої суми, належної підрядникові у зв'язку з виконанням договору підряду. На нашу думку, у договорі підряду з геологічного вивчення надр за державним замовленням притримання результату робіт є найбільш дієвим засобом оперативного впливу підрядника. Адже якщо припустити ситуацію, що замовнику терміново необхідні результати проведених робіт, саме останній буде зацікавлений у належному виконанні договірних зобов'язань.

Що стосується форм договірної відповідальності за договором підряду з геологічного вивчення надр за державним замовленням, то варто зазначити, що особливе місце належить відшкодуванню збитків. Це зумовлено тим, що найбільш істотним і поширеним наслідком порушення цивільних прав є збитки. Наведена форма відповідальності має загальне значення і застосовується в усіх випадках порушення цивільних прав, тоді як інші форми цивільно-правової відповідальності застосовуються лише у випадках, прямо передбачених законом або договором [1, с. 116].

Зауважимо, що поняття «збитки», яке вживається в цивільному праві, дещо відрізняється від аналогічного поняття, яким оперує економічна наука і господарська практика. На це звертав увагу В. Кофман, який зазначав, що збитки як економічна категорія не обов'язково виникають внаслідок правопорушення [7, с. 484]. Як категорія юридична збитки – це викликані неправомірною поведінкою негативні наслідки в майновій сфері потерпілого [5, с. 100]. За загальним правилом, боржник зобов'язаний відшкодувати кредиторowi збитки в повному обсязі. Наведене правило поширюється й на контрагентів договору підряду з геологічного вивчення надр за державним замовленням. На нашу думку, реалізація принципу повної цивільно-правової відповідальності дозволяє належним чином задовольнити інтереси учасників цивільного обороту, адже це забезпечує відновлення майнового стану контрагентів, який мав місце до правопорушення.

У правовій доктрині обґрунтування повного відшкодування збитків було здійснене Л. Лунцем, який писав, що застосування повної договірної відповідальності не тільки не виключає, а навпаки, прямо передбачає аналіз всіх фактичних обставин конкретного випадку для того, щоб встановити, чи доклав боржник усіх можливих зусиль, які, якщо виходити з абстрактного критерію, він (боржник) мав докласти за даних обставин [9, с. 117]. Сьогодні принцип цілковитого відшкодування розуміють як компенсацію реальної шкоди, а також упущеної вигоди. На нашу думку, саме принцип цілковитого відшкодування збитків передбачений законодавством у сфері виконання робіт за державним замовленням, зокрема з геологічного вивчення надр.

Нерідко порушення зобов'язання призводить не лише до відшкодування збитків, але й до сплати боржником неустойки, встановленої договором або законом. Неустойка є засобом забезпечення підрядних зобов'язань і формою відповідальності за порушення підрядного зобов'язання. На зручність застосування такої форми відповідальності, як неустойка, звертав увагу О. Йоффе. Вчений зазначав, що, по-перше, збитки стягуються лише тоді, коли вони дійсно завдані. Коли ж, незважаючи на правопорушення, збитки можуть і не виникнути, тоді правопорушення не спричинило б для особи, що його вчинила, жодних негативних наслідків. По-друге, для стягнення збитків потрібно доказувати як їх факт, так і розмір; у разі неустойки потерпіла особа доводить лише факт правопорушення, і це дає їй гарантію хоча б певної суми відшкодування. По-третє, у довготривалих зобов'язаннях порушення частіше за все полягає в неналежному виконанні. У момент порушення збитки ще важко оцінити, тому неустойка є оперативним засобом стимулювати боржника виконувати зобов'язання протягом всього часу, а не тільки в той момент, коли будуть виявлені збитки [17, с. 160]. У своїх наукових дослідженнях на позитивні риси неустойки вказує й О. Отраднова. На думку автора, саме встановлення неустойки сприяє нормальному здійсненню цивільного обігу, належному виконанню сторонами обов'язків, попередженню правопорушень та усуненню їхніх негативних наслідків [13, с. 7].

Отже, у договорах підряду на проведення геологічного вивчення надр за державним замовленням неустойка сприятиме здійсненню належного виконання договірних зобов'язань, а також попередженню правопорушень.

Зважаючи на те, що сутність цивільно-правової відповідальності полягає в покладенні на боржника певних обтяжень, що проявляються в додатковому обов'язку щодо стягнення збитків, сплати неустойки, варто зауважити, що безоплатне здійснення необхідних додаткових робіт із

геологічного вивчення надр, на нашу думку, не є додатковим обов'язком підрядника, оскільки в договорі йтиметься про виконання останнім основного зобов'язання належним чином. Тому безоплатне виконання необхідних додаткових робіт із геологічного вивчення надр не варто розглядати як форму відповідальності. На підтвердження зробленого нами висновку наведемо думку І. Лукасевич-Крутник, згідно з якою, оскільки зобов'язання, відповідно до ст. 526 ЦК України, має виконуватися належним чином, а будь-який договір підряду спрямований на виконання таких робіт та отримання матеріалізованих результатів без недоліків, то безоплатне перероблення проектно-кошторисної документації не є формою відповідальності та потребує виключення із ч. 2 ст. 891 ЦК України [8, с. 136].

Отже, використання в договорі підряду з геологічного вивчення надр за державним замовленням різноманітних майнових санкцій лише підвищує можливість належного виконання договірних зобов'язань. Позитивним вважаємо й те, що положення чинних нормативно-правових актів, які стосуються відповідальності, є диспозитивними, а отже, питання встановлення конкретних санкцій підлягає врегулюванню на розсуд сторін.

Що ж до компенсації моральної шкоди за порушення контрагентами умов договору підряду з геологічного вивчення надр за державним замовленням, то варто зазначити, що практика компенсації моральної шкоди сьогодні відсутня. На нашу думку, сучасна судова практика не готова задовольняти такі вимоги. Навіть більше, як нам здається, суспільство теж не зовсім готове до такого роду компенсацій, адже аналіз судової практик з інших правовідносин дозволив дійти висновку, що позивачі, коли звертаються до суду, зазвичай або називають високу суму компенсації без належного обґрунтування, або обґрунтування є настільки примітивним, що не співвідноситься з розміром компенсації. Однак наведене зовсім не означає, що треба відкидати вимоги щодо компенсації моральної шкоди в цивільних правовідносинах.

У доктрині приватного права моральну шкоду розуміють як юридичну форму вираження всієї сукупності шкідливих наслідків правопорушення, які виникли в немайновій сфері потерпілого [15, с. 69]. З огляду на положення ст. 23 ЦК України, особа має право на компенсацію моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав; моральна шкода компенсується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, та не пов'язана з розміром цього відшкодування; моральна шкода компенсується одноразово, якщо інше не встановлено договором або законом.

З наведеного можна дійти висновку, що в законодавстві не містяться заборони щодо порядку компенсації моральної шкоди, а отже, у договорі підряду з геологічного вивчення надр за державним замовленням сторони можуть на власний розсуд врегулювати порядок компенсації моральної шкоди. Аргументи щодо того, що в таких правовідносинах законодавством не передбачено компенсацію моральної шкоди, вважаємо не зовсім слушними, адже за загальним підходом особа має право на компенсацію моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав (ч. 1 ст. 23 ЦК України). На підтвердження наведеного маємо й практику Європейського суду з прав людини (справа «Новосельський проти України»), в якій Суд висловив здивування щодо відхиленого національним судом позову про компенсацію моральної шкоди, посилаючись на те, що в договірних зобов'язаннях компенсація моральної шкоди законом не передбачена. Отже, вважаємо цілком слушною вимогу щодо компенсації моральної шкоди в разі порушення договірних зобов'язань із геологічного вивчення надр за державним замовленням.

Висновки. Цивільно-правову відповідальність сторін у зобов'язаннях із геологічного вивчення надр за державним замовленням варто визначати через сукупність заходів впливу на боржника, яка проявлятиметься в застосуванні до нього додаткових обтяжень, пов'язаних із невиконанням умов договору, розмір яких буде пропорційним розміру завданих кредитором збитків.

Список використаних джерел:

1. Васильєва В. Договір консигнації. Івано-Франківськ: Плай, 2002. 148 с.
2. Відповідальність у приватному праві: монографія / І. Безклубий, Н. Кузнєцова, Р. Майданік та ін.; за заг. ред. І. Безклубого. К.: Граміта, 2014. 416 с.
3. Грибанов В. Ответственность за нарушение гражданских прав и обязанностей. М., 1973.
4. Гуцуляк В. Договір підряду на проведення пошукових робіт за цивільним законодавством України: монографія. К., 2017. 272 с.
5. Иоффе О. Обязательственное право. М.: Юрид. лит., 1975. 880 с.
6. Канзафарова І. Теорія цивільно-правової відповідальності: монографія. Одеса: Астропринт, 2006. 261 с.

7. Кофман В. Советское гражданское право. Т. 1. М.: Высшая школа, 1968.
8. Лукасевич-Крутник І. Договір підряду на проведення проктних та пошукових робіт: монографія. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2012. 180 с.
9. Лунц Л. Договорная ответственность. М.: Юриздат, 1948. 216 с.
10. Луць В. Контракти у підприємницькій діяльності: навч. посібник. К.: Юрінком-Інтер, 1999. 560 с.
11. Луць В. Контракти в підприємницькій діяльності: навч. посіб. 2 вид., переробл. і допов. К.: Юрінком-Інтер, 2008. 576 с.
12. Матвеев Г. К. Основания гражданско-правовой ответственности. М.: Юрид. лит. 1970.
13. Отрадна О. Неустойка в цивільному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2002. 20 с.
14. Пленюк М. Строки і терміни у договорах про виконання робіт (цивільно-правовий аспект): монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. 140 с.
15. Примак В. Межі використання психологічних знань у справах про відшкодування моральної шкоди. Юридична Україна. 2011. № 5. С. 69.
16. Пучковська І. Основна функція видів забезпечення виконання зобов'язання – захисна. Актуальні ст., присвяч. 90-річчю з дня народження д-ра юрид. наук, проф. В.П. Маслова. 16 березня 2012 р. / за ред. В. Борисової та ін.; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х.: Право, 2012. С. 213–214.
17. Ситнік О. Договір побутового підряду за цивільним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2015. 205 с.
18. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. К.: Істина, 2004. 928 с.
19. Шевченко Я., Собчак А., Луць В., Боброва Д., Штефан М. Повышение роли гражданско-правовой ответственности в охране прав и интересов граждан и организаций. 1988. 261 с.

УДК 347.961

СЕРВЕТНИК А.Г.

ПОРЯДОК СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА ВИКОНАВЧИМ НАПИСОМ НОТАРІУСА

У статті на основі аналізу чинних положень Закону України «Про нотаріат» і Закону України «Про виконавче провадження» розкриваються процесуальні питання стягнення заборгованості за виконавчим написом нотаріуса. Досліджено вимоги до виконавчого напису нотаріуса як різновиду виконавчого документа, строки його пред'явлення до виконання, а також порядок примусового стягнення за виконавчим написом. Особливу увагу приділено з'ясуванню місця етапу стягнення за виконавчим написом нотаріуса у структурі нотаріальної форми захисту цивільних прав. Виявлено низку недоліків у законодавчому регулюванні порядку стягнення за виконавчим написом, на підставі чого висловлені пропозиції стосовно удосконалення чинного законодавства.

Ключові слова: виконавчий напис нотаріуса, захист цивільних прав нотаріусом, стягнення за виконавчим написом нотаріуса, виконавче провадження.

В статті на основі аналізу діючих положень Закону України «Про нотаріат» і Закону України «Об исполнительном производстве» розкриваються процесуальні питання взыскания задолженности по исполнительной надписи